

CJJ04_5

Klára Osolsobě

osolsobe@phil.muni.cz

Desubstantiva, deadjektiva, deverbativa, substantiva z adverbíí

(<https://www.czechency.org/slovník/SUBSTANTIVUM>)

- Substantiva ze substantiv
- Substantiva z adjektiv
(<https://www.czechency.org/slovník/SUBSTANTIVIZACE%20ADJEKTIV>,
<https://www.czechency.org/slovník/SUBSTANTIVUM%20S%20ADJEKTIVN%C3%8DM%20SKLO%C5%87OV%C3%81N%C3%8DM>,)
- Substantiva ze sloves
(<https://www.czechency.org/slovník/DEVERB%C3%81LN%C3%8D%20SUBSTANTIVUM>,
<https://www.czechency.org/slovník/D%C4%9AJOV%C3%89%20SUBSTANTIVUM>,
<https://www.czechency.org/slovník/VERB%C3%81LN%C3%8D%20SUBSTANTIVUM>,)
- Substantiva z adverbíí
- <https://www.czechency.org/slovník/SUBSTANTIVUM%20Z%20%C4%8C%C3%8DSL%20OVKY>

substantiva ze

	základové slovo	odvozené slovo	základové slovo	odvozené slovo	základové slovo	odvozené slovo
	substantivum	substantivum desubstantivní	adjektivum	substantivum deadjektivní	sloveso	substantivum deverbální
osoba	ryba	rybář	nový	nováček	učit	učitel
věc	cukr	cukřenka	nový	noviny	vrtat	vrták
zvíře	meč	mečoun	žlutý	žluťásek	potápět	potápka, potápník
rostlina	hlava	hlaváček	chorý, bledý	choroš, bledule	mučit	mučenka
místo	ryba	rybník			učit	učebna, učiliště
vlastnost			nový, chorý	novost, chorost		
děj					učit	učení

Desubstantiva od *ryba*

1	p / n	ryba	8940	
2	p / n	rybník	3262	
3	p / n	rybář	1821	
4	p / n	rybka	751	
5	p / n	velryba	710	
6	p / n	rybička	481	
7	p / n	rybníček	357	
8	p / n	rybíz	321	
9	p / n	rybolov	297	
10	p / n	rybaření	240	
11	p / n	rybářství	139	
12	p / n	rybárna	116	
13	p / n	rybina	77	
14	p / n	rybníkář	50	
15	p / n	paryba	47	
16	p / n	velrybář	40	
17	p / n	rybák	35	
18	p / n	Velryba	34	

-ryb-

- Které/á substantivum/a nepatří do slovotvorné čeledi substantiva *ryba*?
- Jaké obecné významy označují utvořená desubstantivní substantiva?
- Jaké lingvistické termíny se k označení významových tříd užívají?
- U kterých substantiv je lexikální význam širší/užší než význam slovotvorný?
- Seřad' slova, která tvoří slovotvorné řady.

-ryb-

- Do slovotvorné čeledi substantiva *ryba* nepatří substantivum **rybíz**.
- Utvořená desubstantivní substantiva označují významy jako **osoba, zvíře, místo, děj chápaný jako substance**.
- a) **názvy osob** (rybář, velrybář, rybníkář), **názvy zvířat** (rybák), b) **názvy míst** (rybník, rybárna), c) **názvy dějů** (rybaření, rybolov), d) **názvy zdobnělin/deminutiva** (rybka, rybička, rybníček).
- **Slovotvorný význam** substantiv rybník a rybárna je stejný = **místo spojené s rybami**. **Lexikální význam zužuje slovotvorný význam**, a to tak, že rybník je místo definované jako **umělá vodní nádrž určená k chovu ryb**, kdežto rybárna je **místo, kde se ryby prodávají za účelem konzumace**.
- *ryba – rybka – rybička, ryba – rybář – rybářství, ryba – rybník – rybníkář, ryba – velryba – velrybář.*

-nov-

1	p / n	noviny	10969	
2	p / n	novinka	8675	
3	p / n	novinář	6738	
4	p / n	rovnováha	4024	
5	p / n	obnova	3448	
6	p / n	novela	3054	
7	p / n	plánování	2667	
8	p / n	stanovisko	2653	
9	p / n	inovace	2635	
10	p / n	stanoviště	2596	
11	p / n	ustanovení	2431	
12	p / n	stanovení	2119	
13	p / n	nováček	1994	
14	p / n	panovník	1417	
15	p / n	pojmenování	1298	
16	p / n	obnovení	1195	
17	p / n	lanovka	1035	
18	p / n	synovec	934	
19	p / n	jmenování	926	
20	p / n	Litvínov	920	

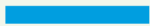

-nov-

- Které/á substantivum/a nepatří do slovotvorné čeledi adjektiva *nový*?
- Jaké obecné významy označují utvořená deadjektivní substantiva?
- Jaké lingvistické termíny se k označení významových tříd užívají?
- U kterých substantiv je lexikální význam širší/užší než význam slovotvorný?
- Seřad' slova, která tvoří slovotvorné řady.

-nov-

- Do slovotvorné čeledi adjektiva *nový* nepatří substantiva: *rovnováha, novela, plánování, stanovisko, inovace, stanoviště, ustanovení, stanovení, panovník, pojmenování, lanovka, synovec, jmenování, Litvínov*.
- a) **názvy osob – nositelů vlastností** (novinář, nováček), **názvy věcí – nositelů vlastností** (noviny), b) **názvy dějů** (obnova, obnovení), c) **názvy zdrobnělin/deminutiva** (novinka).
- **Slovotvorný význam** substantiva noviny = nové věci. **Lexikální význam** zužuje **slovotvorný** význam, a to tak, že jde o název zpráv o tom, co se stalo nového zachycených v denním tisku.
- *nový – novina – novinka, nový – noviny – novinář, nový – obnovit – obnovení/obnova,*

Tvořte substantiva od adjektiv

1	p / n	velký	190639	
2	p / n	další	145796	
3	p / n	nový	137415	
4	p / n	celý	133678	
5	p / n	jiný	124171	
6	p / n	dobrý	116272	
7	p / n	český	97172	
8	p / n	malý	94847	
9	p / n	vysoký	78308	
10	p / n	poslední	70090	
11	p / n	starý	69518	
12	p / n	vlastní	59617	
13	p / n	možný	52381	
14	p / n	rád	51872	
15	p / n	mladý	48961	
16	p / n	různý	48517	
17	p / n	dlouhý	47310	
18	p / n	jediný	46240	
19	p / n	hlavní	43530	
20	p / n	stejný	41494	

Substantiva tvořená z adjektiv

- názvy vlastností: velikost, malost, dobrota, možnost, mladost, ...
- názvy nositelů vlastností – osob: velikán, stařec, stařík, stařešina, staršina, mladík, mládenec, dlouhán, dobrák - dobračisko,
- názvy nositelů vlastností – zvířat: mládě
- názvy nositelů vlastností – věcí: dobrůtka

.*[aá]ř

1	p / n	tvář	35529	
2	p / n	lékař	20198	
3	p / n	kancelář	12103	
4	p / n	čtenář	9289	
5	p / n	novinář	6738	
6	p / n	scénář	4700	
7	p / n	brankář	3973	
8	p / n	císař	3364	
9	p / n	polštář	3262	
10	p / n	komentář	3229	
11	p / n	seminář	2895	
12	p / n	komisař	2778	
13	p / n	kalendář	2604	
14	p / n	oltář	1988	
15	p / n	kuchař	1843	
16	p / n	farář	1822	
17	p / n	rybář	1821	
18	p / n	záchranář	1817	
19	p / n	formulář	1658	
20	p / n	funkcionář	1450	
21	p / n	akcionář	1388	
22	p / n	farmář	1320	
23	p / n	sochař	1276	
24	p / n	lyžař	1253	
25	p / n	exemplář	1167	
26	p / n	filmař	1095	

25	p / n	exemplář	1167	
26	p / n	filmař	1095	
27	p / n	veterinář	955	
28	p / n	návrhář	949	
29	p / n	primář	918	
30	p / n	miliardář	893	
31	p / n	honorář	860	
32	p / n	zubař	857	
33	p / n	vinař	847	
34	p / n	šéfkuchař	846	
35	p / n	Kolář	844	
36	p / n	taxikář	840	
37	p / n	vývojař	839	
38	p / n	krysař	814	
39	p / n	sekretář	744	
40	p / n	hospodář	715	
41	p / n	včelař	710	
42	p / n	odborář	698	
43	p / n	legionář	687	
44	p / n	diář	680	
45	p / n	vladař	677	
46	p / n	kovář	614	
47	p / n	milionář	550	
48	p / n	Kovář	548	

. *ník

	Filter	lemma	Freq	
1	p / n	zákazník	14436	
2	p / n	návštěvník	11281	
3	p / n	odborník	10659	
4	p / n	ročník	10367	
5	p / n	pracovník	9558	
6	p / n	deník	8768	
7	p / n	účastník	7416	
8	p / n	útočník	6170	
9	p / n	úředník	5632	
10	p / n	básník	4687	
11	p / n	chodník	4560	
12	p / n	příslušník	4470	
13	p / n	právník	4302	
14	p / n	obchodník	4298	
15	p / n	vlastník	4158	
16	p / n	důstojník	4046	
17	p / n	dělník	3606	
18	p / n	trávník	3518	
19	p / n	zákoník	3293	
20	p / n	rybník	3262	

21	p / n	plukovník	2842	
22	p / n	bojovník	2691	
23	p / n	spolupracovník	2579	
24	p / n	milovník	2515	
25	p / n	strážník	2471	
26	p / n	hudebník	2435	
27	p / n	pomocník	2353	
28	p / n	slovník	2325	
29	p / n	společník	2297	
30	p / n	tajemník	2255	
31	p / n	náčelník	2212	
32	p / n	závodník	2157	
33	p / n	Baník	2105	
34	p / n	kotník	2003	
35	p / n	protivník	1995	
36	p / n	záložník	1921	
37	p / n	ručník	1899	
38	p / n	číšník	1885	
39	p / n	vrtulník	1721	
40	p / n	hrudník	1670	

Desubstantivní substantiva

- Která substantiva zakončená řetězcem *ař/ář* jím nejsou utvořená?
- Uplatňuje se typy *-ař/-ář*, *-ník* pouze u desubstantivních substantiv?
- Která substantiva zakončená řetězcem *ník* jím nejsou utvořená?
- Jaké obecné významy označují utvořená desubstantivní substantiva a jakými lingvistickými termíny se významové třídy označují?

ař/ář

- Koncový řetězec ař/ář (např. ve slovech jako *tvář*, *kancelář*, *scénář*, *císař*, ...) nelze zaměnit se sufixem.
- Kromě substantiv tvořených od substantiv (desubstantiva: **novinář**, **brankář**, **lyžař**, **sochař**) vidíme, že se sufix –ař/-ář objevuje i u substantiv tvořených ze slovesného kořene (deverbativa: **lékař**, **čtenář**), přičemž je možné připustit i dvojí motivaci, a to jak slovesem, tak dějovým jménem (**lékař** ← **léčit/lék**, **čtenář** ← **číst/čtení**)

ník

- Koncový řetězec ník nelze zaměnit se sufixem –ník pokud je odvozovacím základem slovo končící na –n/ň (*deník, týdeník, zákoník, Janík, prsteník, zvoník, citroník, Staník, rovník, básník, ...*).
- Pokud je koncový řetězec *ovník*, pak můžeme narazit na nesnáz s určením fundujícího slova. Může jím být např. jak sloveso na –ovat, popř. adjektivum na –ový, tak slovo (substantivum), které řetězec –ov- neobsahuje a k němuž lze odvozené slovo vztáhnout:
 - *pomoc – pomoc-ník, hudba – hudeb-ník,*
 - *kniha – knihovna – knihovn-ík = zaměstnanec knihovny*
 - *práce – pracovat – pracov-ník = ten, kdo pracuje*
 - *boj – bojovat – bojovní – bojov-ník = ten, kdo bojuje*
 - *pluk – plukovní – pluk-ovník = ?ten, kdo vede pluk/? plukovní důstojník*

Názvy osob

- V gramatických popisech vycházejících z M. Dokulila
- jména činitelská: deverbativa
- jména konatelská: desubstantiva

.*tel
Která substantiva nejsou tvořena příponou *-tel*?

1	p / n	přítel	22553	██████████
2	p / n	ředitel	19871	██████████
3	p / n	postel	17761	██████████
4	p / n	obyvatel	15854	██████████
5	p / n	majitel	14777	██████████
6	p / n	učitel	11691	██████████
7	p / n	kostel	11497	██████████
8	p / n	uživatel	11206	██████████
9	p / n	hotel	11072	██████████
10	p / n	spisovatel	6446	██████████
11	p / n	nepřítel	6284	██████████
12	p / n	podnikatel	6024	██████████
13	p / n	velitel	5683	██████████
14	p / n	představitel	5465	██████████
15	p / n	dodavatel	5024	██████████
16	p / n	zaměstnavatel	4246	██████████
17	p / n	zastupitel	3700	██████████
18	p / n	pytel	3433	██████████
19	p / n	pachatel	3331	██████████
20	p / n	zakladatel	2941	██████████

21	p / n	pořadatel	2851	██████████
22	p / n	provozovatel	2806	██████████
23	p / n	kotel	2762	██████████
24	p / n	skladatel	2689	██████████
25	p / n	ukazatel	2295	██████████
26	p / n	spotřebitel	2181	██████████
27	p / n	vyšetřovatel	2168	██████████
28	p / n	nositel	2157	██████████
29	p / n	činitel	1879	██████████
30	p / n	pozorovatel	1826	██████████
31	p / n	chovatel	1790	██████████
32	p / n	poskytovatel	1780	██████████
33	p / n	žadatel	1686	██████████
34	p / n	badatel	1662	██████████
35	p / n	věřitel	1560	██████████
36	p / n	držitel	1446	██████████
37	p / n	hostitel	1315	██████████
38	p / n	cestovatel	1255	██████████
39	p / n	Intel	1250	██████████
40	p / n	stavitel	1241	██████████

. *ní

Která substantiva nej tvorena příponou **-ní**

1	p / n	řešení	24959	
2	p / n	paní	23441	
3	p / n	zařízení	20216	
4	p / n	vedení	18313	
5	p / n	řízení	17057	
6	p / n	jednání	14494	
7	p / n	umění	13799	
8	p / n	chování	13481	
9	p / n	utkání	11316	
10	p / n	setkání	9679	
11	p / n	oddělení	9345	
12	p / n	spojení	8787	
13	p / n	opatření	8573	
14	p / n	postavení	7466	
15	p / n	srovnání	7389	
16	p / n	vězení	7263	
17	p / n	hodnocení	7217	
18	p / n	oblečení	7170	
19	p / n	přání	6851	
20	p / n	působení	6698	

21	p / n	vzdělávání	6615	
22	p / n	provedení	6551	
23	p / n	zvýšení	6302	
24	p / n	sdružení	6292	
25	p / n	vydání	6255	
26	p / n	onemocnění	6202	
27	p / n	představení	6151	
28	p / n	vzdělání	6115	
29	p / n	zpracování	6057	
30	p / n	zranění	5816	
31	p / n	překvapení	5724	
32	p / n	omezení	5596	
33	p / n	snížení	5594	
34	p / n	měření	5382	
35	p / n	cvičení	5367	
36	p / n	nastavení	5327	
37	p / n	hledání	5303	
38	p / n	bydlení	5243	
39	p / n	vybavení	5229	
40	p / n	rozšíření	5215	

Deverbativa – morfémová analýza

- Jaké jsou rozdíly v slovotvorném, lexikálním významu, v morfémové analýze deverbativních typů *-[aá]ř, -ník, -tel*?
- Slovotvorný význam substantiv *lékař/léčitel, majetník/majitel ...*
- Lexikální význam substantiv *lékař/léčitel, majetník/majitel ...*
- Morfémová analýza substantiv *lékař/léčitel, majetník/majitel ...*
- *(stavař/stavitel, mocnář/mocnitel, zásobář/zásobitel)*

Významy

- slovotvorný – obecný – vyvoditelný z významu základového slova a významu, který přísluší slovotvornému typu, *lékař/léčitel* jsou osoby, které *léčí* analogicky *stavař/stavitel* jsou osoby, které *stavějí*.
- lexikální význam – konkretizuje slovotvorný význam, mnohdy je od něj dosti vzdálený, *lékař* je osoba, která léčí a je vybavena diplomem (oficiálně uznaná profese), *léčitel* je osoba, která léčí, ale uvedené atributy nemá.

Derivace od kořene a derivace od kmene

- Derivace od kmene: léč-i-t → léč-i-tel, stav-ě-t → stav-i-tel, mocn-i-t → mocn-i-tel, zásob-i-t → zásob-i-tel
- Derivace od kořene: stav-ě-t → stav-ař, mocn-ý → mocn-ář, zásob-a → zásob-ář
- U derivací od kořene nemusí být patrný slovní druh základu (kořen není vždy slovnědruhově specifický): lék/léč-i-t → lék-ař

Derivace od slovesného kmene (kořen+kmenotvorná přípona = slovotvorný základ)

- Názvy osob na *-tel*: *bád-a-t* → *bad-a-tel*, *pěst-i-t* → *pěst-i-tel*, ...
- Názvy osob na *-č*: *poslouch-a-t* → *posluch-a-č*, *uč-i-t* → *uč-i-tel*, *sáz-e-t* → *saz-e-č*, ...
- Názvy prostředků na *-tel* i *-č*, *-č-k(a)*: *váz-a-t* → *vaz-a-č*, *vař-i-t* → *vař-i-č*, *vysíl-a-t* → *vysíl-a-č-k(a)*, *ruš-i-t* → *ruš-i-č-k(a)*, ...
- Názvy prostředků na *-dlo*: *umýv-a-t* → *umyv-a-dlo*, *lešt-i-t* → *lešt-i-dlo*, *rozpoušt-ě-t* → *rozpoušt-ě-dlo*, ...
- Verbální substantiva: *vyuč-ova-t* → *vyuč-ová-n(i)*, *vytisk-nou-t* → *vytisk-nu-t(i)/vytišt-0-ěň(i)*, *brzd-i-t* → *brzd-0-ěň(i)/bržd-0-ěň(i)*,

Složitější případy – derivace od nepravidelného slovesa *mít*

- U atematického slovesa je situace složitější. Kořen je buď otevřený: *mí-t*, nebo uzavřený: *maj-í*.
- ANALOGIE neplatí, neboť od sloves s otevřeným kořenem se *-tel* pojí ke kmeni minulému s nulovou kmenotvornou příponou, tedy např. *pí-0-t* → *pi-0-tel*, *přá-0-t* → *pří-0-tel*.
- Etymologická analýza počítá s výjimkou. Sufix *-tel* se pojí ke kořeni, který mají tvary přítomní a je po souhlásce *j* rozšířen vokalickým elementem. Podobně je tomu i ve velmi ojedinělých případech derivací na *-tel* od sloves s uzavřeným kořenem a kmenotvornou příponou *-nou-/-nu-* pro tvary od kmene minulého: *přistih-nou-t* → *přistiž-i-tel* (více srv. OSOLSOBĚ, Klára. Několik poznámek na okraj derivací od sloves s uzavřeným kmenem minulým. In *Karlík a továrna na lingvistiku*. Prof. Petru Karlíkovi k šedesátým narozeninám. 1. vyd. Brno: Host – Masarykova univerzita, 2010. s. 316-330, 15 s. ISBN 978-80-7294-412-5.)

Složitější případy – derivace od nepravidelného slovesa *mít*

- Kořen *maj-* najdeme i v dalších derivátech (*maj-et-ek/-n-ý*).
- Rozšiřující element analogicky najdeme např. u derivátu od slovesa *slou-0-t/slu-je/slov-e*, které má paralelní tvary: *sluji, sluješ, sluje, ...* a *slovu, sloveš, slove, ...*, a to v adjektivu *slov-ut-n-ý*.
- Rozšiřující element má dvě varianty *-et-* a *-ut-*. Zdá se, že jejich distribuci by bylo možné definovat podle okolí, a sice tak, že předchází-li *j*, bude rozšiřující element *-et-*, předchází-li *-v-*, bude rozšiřující element *-ut-*. Můžeme ale také říci, že jde o výjimky.

http://www.slovníkafixu.cz/

slovník afixů užívaných v češtině

Josef Šimandl ed.

ÚSTAV PRO JAZYK ČESKÝ
AKADEMIE VĚD ČR, v. v. i.

O slovníku

Aparát a literatura

Heslář

Rejstřík podob afixů

Úvod

Slovník afixů zpracovává předpony (prefixy) a přípony (sufixy), představuje však i četné části složených slov, jimž se někdy přiznává blízkost afixům. Je to tedy kompendium popisující všechny důležité odvozovací prvky slov užívaných v současných českých textech – včetně slov přejatých. Netradiční pohled na tvoření slov od afixů dává trochu odlišný obraz než běžný směr od derivátů: do ohníska pozornosti se leckdy dostanou doklady z různých příčin opomíjené. Výhodou je i korpus jako zdroj dat: materiál je dostatečně reprezentativní a poskytuje vesměs spolehlivý základ pro odborné závěry. Pomocí slovníku je možné studovat systém afixů v závislosti na jejich frekvenci či produktivitě. Lze z něho vyjít při řešení otázek synonymie afixů, návaznosti na povahu základu a mnoha dalších jevů.

Vyhledejte ve slovníku afixů

- Hesla k sufixům, které jste našli u odvozených slov pročtěte a sledujte, jak se sufix zapojuje do derivace:
- Od kterého slovního druhu se jím odvozuje?
- Jaké významy vyjadřuje?
- Jak se uplatňuje v jednotlivých významech co do frekvence?

Cvičení

- Vyberte desubstantiva.
- Která slova patří do jedné slovotvorné čeledi?
- Která slova jsou odvozena od názvů míst?
- *postavička, stavitel, stavebník, zastavárník*
- *léčit, líčit, lečo, leč, léčebna, lékárník*
- *jedle, jedlík, jedovatý, jídelna*

Řešení

- Vyberte **desubstantiva**.
- Která slova patří do **jedné slovotvorné čeledi**?
- Která slova jsou odvozena od názvů míst?
- ***postavička, stavitel, stavebník, zastavárník***
- ***léčit, líčit, lečo, leč, léčebna, lékárník***
- ***jedle, jedlík, jedovatý, jídelna***

Cvičení: Vyberte deverbativa

- *řešení, paní, nadšení, rozhraní, radní, shromáždění*
- *stojan, župan, závan, slogan, dvořan, jehlan*
- *koláč, hráč, vysavač, pomeranč, zapalovač, listnáč*
- *dobrůtka, půtka, nicůtka, důtka, jistůtka*

Řešení- deverbativa

- *řešení, paní, nadšení, rozhraní, radní, shromáždění*
- *stojan, župan, závan, slogan, dvořan, jehlan*
- *koláč, hráč, vysavač, pomeranč, zapalovač, listnáč*
- *dobrůtka, půtka, nicůtka, důtka, jistůtka*

Cvičení: Následující substantiva rozdělte na **názvy výsledků dějů** a **deminutiva**, případně na ta, která nepatří ani do jedné z uvedených kategorií:

- *pásek, volňásek, maňásek, klásek, výsek, hlásek, tvrdásek, zásek, Otásek*

řešení

- **názvy výsledků dějů:** *výsek, zásek;*
- **deminutiva:** *pásek, klásek, hlásek, Otásek;*
- **ostatní:** *volňásek, maňásek, tvrdásek;*

Cvičení: Vyberte deadjektivní substantiva, která označují názvy vlastností:

- *zločin, zloděj, zloba, zlo, zlost, zlomyslnost, zlovolnost, zloduch*

řešení

- *zloba, zlo, zlost, zlomyslnost, zlovolnost*
- *... benevolence pro zlobu a hloupost ...*
- *... hlas se jí zachvěl zlostí ...*
- *Vyžívá se už jen v drobných zlomyslnostech ...*
- *Světlo vždy podceňuje zlovolnost Temnoty ...*

Jazykové hádanky

- Termínem hypokoristika se označují emotivně zabarvené podoby proprií (zřídka i apelativ). Velice častým prostředkem tvoření hypokoristik je sufix *-i/-y* (**Leni, Marti, Tery, Luki/Luky**). V některých příručkách se můžete setkat s interpretací, která tvrdí, že jde o tvary vokativu. Jak byste toto tvrzení vyvrátili?
- Termínem **formální deminutivum** se označují případy, kdy substantivum má typicky deminutivní formu, nicméně významově nespadá do kategorie deminutiv (nemá ani příznak signalizující malý rozměr, chybí emotivní zabarvení, chybívá také vztah k fundujícímu nedeminutivnímu substantivu). Najdete příklady?

hypokoristika a -i/-y = nesklonná feminina

budete v jeho Šifrovaném deníku číst, co všechno prováděl	s Lori	na kanapé, budete se dost divit, kde tenhle
A Osvobozenou domácnost snad zrušili. Dnes už spolu Mára	s Rézi	mlčely příliš dlouho. Mlčení většinou poruší Rézi, ale
mi prosím tě říct, co se stalo? Mluvilas	s Kiki	? "Zastavila jsem se a nenávidně se na něj
rock. V minulosti stihl vedle sólových projektů i spolupráci	s Joni	Mitchell či "Beatlem" Georgem Harrisonem. V Praze
na výšce 120 cm. Nejlepší výkon předvedl Jan Zwinger	se Sisi	5 a s Tudorem (Stáj Mustang Lučina) obsadil
letošní karlovarský festival, kde ji americký režisér (spolu	s Judi	Denchovou) osobně uvedl. V tomto týdnu snímek vstupuje
"Asi jsem byla nepříjemná, ale všichni chtěli mluvit	se Steffi	Nerius a já tam seděla úplně zbytečně. Slyšela jsem
životů. Osm britských důchodců (herecké legendy v čele	s Judi	Dench) až v Indii zjistí, že se ani
Brodě tématickou soutěž pro děti s názvem 'Měsíc soutěžení	s Pipi	Dlouhou punčochou'. Zúčastnit se jí může každý,
v Praze Trutnov / Zástupci Svazku obcí Východní Krkonoše společně	s Anči	, Krakonošem a několika pekáči buchet se vypravili na Staroměstské
teď už z toho mám jenom srandu. Když jdu	s Gábi	(partnerka nerka - pozn. red.), tak už
kovů z mistrovství světa. Letos ve Vancouveru překvapivě kralovala	s Evi	Sachenbacherovou - Stehleovou sprintu dvojic. Portugalský uragán smetl KLDK
Právě procházel kolem noční diskotéky, kde se tehdy seznámil	s Teri	a její kamarádkou Amy. Diskotéka pořád fungovala. Slíbil
snaží šlapat Justin Timberlake s Jessikou Biel, Simon Cowell	s Teri	Seymourovou a Jessica Simpsonová s fotbalistou Tonym Romem. Ďábelské
vycházky anebo krocket na širokém nádvoří před domem, já	s Natali	proti Soně nebo Soňa a Natali proti mně. Za
prostor střeží značkováním. Stačí tedy upravit interiér, aby	se Sisi	cítila bezpečně. Zároveň Klára poradila majitelům jednoduchý prostředek na
jako druhý. Nebo snad tohle není téma, které	s Ali	přetřásáte během těch dlouhých pátečních odpolední? "Mávnutím,
není v pravém Douth, ale je postaveno nově i	s Kiki	barem na pozemcích ve Vesci, kam se přestěhovalo po
za stěrači varovný letáček. Vzpomínka na Svojšický slunovrat také	s Miki	Ryvolou Pardubice – Festivaly osmdesátých let bývaly osvěžující jak sprcha
„Jsou to tady, ale vlastně celou zimu,	s Gabi	veliké souboje, které rozhodují maličkosti. Věděla jsem,
oblasti kolem jezera Chiem. Nakonec se herec soudil nejen	s Gabi	, ale i s tiskem, který propíral špinavé prádlo
by měla kapela vystoupit v Hřibčím u Horní Cerekve spolu	s Miki	Ryvolou, přijet by měla také Martina Trchová, Jarda
nimi už před léty vžilo. „Ale my už	s Kiki	zase takové kámošky nejsme, nebavíme se každý den.

Formální deminutiva

- vidlička
- košilka, kalhotky, tílko
- papoušek, krtek, ježek

Jazykové hádanky

- Jména tvořená příponou **-dlo** od slovesného kmene označují často prostředky (nástroje), jejichž pomocí se provádí činnost označená fundujícím slovesem. Najdete substantiva, která a) končí na **-dlo**, ale jejich motivace není jasná a ta b) která končí na **-dlo**, lze je vztáhnout ke slovesu, ale neoznačují prostředek, ale osobu spjatou s dějem pojmenovaným základovým slovesem?
- Od každého slovesa lze v češtině utvořit verbální substantivum s opěrným tvarem, jímž je potenciální tvar n-ového/t-ového příčestí (např. *nést* → *nesení*, *krýt* → *krytí*). Existují slovesa, od nichž lze tvořit jak substantivum na *ni*, tak substantivum na *tí*? Jak dokážete, že substantivum je/není utvořeno výše popsaným způsobem od slovesa: ***kvítí od kvést, úmrtí od umřít, koření od kořit, příjmení od přijmout, rčení od říci, vypětí od vypnout, houští od hustit, smetí od smetat, spřežení od spráhnout, síť od síť***?

Řešení

- Nejasnou motivaci slov *zřídlo*, *hrdlo*, *madlo*, *zrcadlo*... najdi v etymologickém slovníku.
- Ačkoliv je *trdlo* původně „nástroj na *tření*“ (viz *trdelník*), označujeme tímto výrazem většinou osobu, podobně jako *zlobidlo*, *strašidlo*.

substantivum je/není utvořeno od slovesa

- *kvítí* od *kvést*: **NE** *kvés-t* → *ket-en-í* (*t* ve slově *kvít-í* není součástí sufixu, ale finála kořene)
- *úmrtí* od *umřít*: **NE** *umř-í-t* → *umř-e-n-í* (*t* ve slově *úmrt-í* není součástí sufixu, ale finála kmene, který vidíme např. v substantivu *s-mrt*)
- *koření* od *kořit*: Jde o to, zda máme na mysli význam sebeponižování/*po-koř-en-í*. Máme-li na mysli význam názvu ochucovadla, pak ten je odvozen od substantiva *kořen*.
- *příjmení* od *přijmout*: **NE**, nesouvisí významově. *pří-j-mou-t* → *při-j-e/mu-t-í*
- *rčení* od *říci*: **ANO** *říc-i* → *rč-en-í* (*vy-řk-nou-t* → *vy-rč-en-í*)
- *vypětí* od *vypnout*: **ANO** *vy-p-nou-t* → *vy-p-ě/nu-t-í*
- *houští* od *hustit*: **NE** *hust-i-t* → *hušt-ě-n-í* (*t* ve slově *houšt-í* není součástí sufixu, ale finála kořene adjektiva *hustý*, stejně tak ve slovese *hustit*).
- *smetí* od *smetat*: **NE** *s-met-a-t* → *s-met-á-n-í* (*t* ve slově *smet-í* není součástí sufixu, ale finála kořene *-met-*).
- *spřežení* od *spřáhnout*: **ANO** *s-přáh-nou-t* → *s-př[ae]ž-en-í*
- *sítí* od *sít*: **NE**, nesouvisí významově. *sí-t* → *s[ie]-t-í* (*t* ve slově *sít-í* není součástí sufixu, ale finála kořene).

Co mám umět?

- Poznat základové slovo a derivační prostředek utvořeného substantiva (desubstantiva, deadjektiva, deverbální substantiva deadvěbiální substantiva).
- Umět používat běžné termíny, jimiž se označují v českých mluvnicích slovotvorné třídy a typy substantiv a vhodně je exemplikovat.
- Umět popsat rozdíl mezi slovotvorným a lexikálním významem utvořeného substantiva.
- Umět definovat (na konkrétních a jednoznačných příkladech) distribuci variantních afixů.
- Umět argumentovat v případě, že utvořené substantivum může mít vícero fundačních/motivačních vztahů.

Na příště

- Na příští seminář je třeba vypracovat krátký úkol ve formě on-line testu.
- Na úkol máte 30 minut a jej je třeba vypracovat do příští středy 00.00 hod.
- Na začátku příští hodiny projdu řešení. Připravte si otázky na nejasnosti.
- Těm, kteří bez omluvy odevzdají úkol pozdě, bude úkol počítán jako nesplněný. Ti, kteří budou mít více než tři nesplněné (pozdě odevzdané úkoly, nebudou připuštěni ke zkoušce (= opakování ročníku). Znamka ze zkoušky se bude skládat z dílčích známek za odevzdané domácí úkoly a ze známky ze závěrečného on-line testu.